

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ד

TRAGIC LAUGHTER AND LAUGHING AT THE TRAGIC

Yaelleibowitz@gmail.com

(1)

Frustration	וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה הַמִּבְלִי אֵין־קִבְרִים בְּמִצְרַיִם לְקַחְתָּנוּ לָמוּת בְּמִדְבָּר מֵה־זֹּאת עֲשִׂיתָ לָנוּ לְהוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם (שמות יד:יא)
Sarcasm	וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־אֶחָיו הֲנֵה בָעַל הַחֲלָמוֹת הִלָּזָה בָּא: (בראשית לז:יא)
Mockery	דָּלַף טֹורֵד בְּיוֹם סִגְרִיר וְאִשָּׁת (מדונים) [מדינים] נִשְׁתָּחָה: (משלי כז:טו) An endless dripping on a rainy day. And a contentious wife are alike
Bonding	אֶל־נָא יִשִּׁים אֲדָנִי אֶל־נָא יִשִּׁים אֲדָנִי אֶת־לִבּוֹ אֶל־אִישׁ הַבִּלְעֵל הָזֶה עַל־נָבֵל כִּי כִשְׁמוֹ כֵּן־הוּא נָבֵל שְׁמוֹ וְנָבֵלָה עִמּוֹ וְאִנִּי אֲמַתָּךְ לֹא רָאִיתִי אֶת־נַעֲרִי אֲדָנִי אֲשֶׁר שָׁלַחְתָּ: (שמואל א:כה:כה)

(2) Laughter is the shortest distance between to people - Victor Borge

(3) By making our enemy small, inferior, despicable or comic, we achieve in a roundabout way the enjoyment of overcoming him – to which the third person...bears witness by his laughter. Tendentious jokes are especially favored in order to make aggressiveness or criticism possible against persons in exalted positions who claim to exercise authority . . .Tendentious jokes are also highly suitable for attacks on the great, the dignified and the mighty, who are protected by internal inhibitions and external circumstances from direct disparagement.

Sigmund Freud: Jokes and Their Relation to the Unconscious

(4)

The "seer" can't see	וַתֵּרָא הָאֵתוֹן אֶת־מִלְאָךְ יְהוָה וַתִּרְבֹּץ תַּחַת בִּלְעָם וַיִּסְרֹאֲף בִּלְעָם וַיֵּרָ אֶת־הָאֵתוֹן בַּמֶּקֶל: (במדבר כב:כז)
Threatening king dies in bathroom	וַיִּשְׁלַח אֶהוּד אֶת־יָדוֹ שְׁמָאלוֹ וַיִּקַּח אֶת־הַחֶרֶב מֵעַל יָרֵךְ יִמִּינוֹ וַיִּתְקַעָּה בְּבִטְנוֹ:.....וַיָּבֹא גַם־הַנָּצֶב אַחֵר הַלֵּהב וַיִּסְגֹּר הַחֲלָב בְּעַד הַלֵּהב כִּי לֹא שָׁלַף הַחֶרֶב מִבִּטְנוֹ וַיֵּצֵא הַפֶּרֶשֶׁדָּה: וְהוּא יֵצֵא וְעַבְדּוֹ בָּאוּ וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה דִלְתוֹת הָעֲלִיָּה נִעְלוֹת וַיֹּאמְרוּ אֵךְ מִסִּיף הוּא אֶת־רִגְלָיו בַּחֲדָר הַמְּקַרָּה:.....וַיִּחִילוּ עַד־בֹּשׁ וְהִנֵּה אֵינָנו פֹּתַח דִּלְתוֹת הָעֲלִיָּה וַיִּקַּח אֶת־הַמַּפְתָּח וַיִּפְתָּחוּ וְהִנֵּה אֲדָנֵיהֶם נָפַל אֶרְצָה מֵת (שופטים ג:כא-כה)
Victorious Philistines get hemorrhoids	וַיִּקַּחוּ פְּלִשְׁתִּים אֶת־אֶרְוֹן הָאֵלֶּה־יָם וַיָּבֹאוּ אֹתוֹ בֵּית דָּגוֹן וַיִּצְיִגוּ אֹתוֹ אֶצֶל דָּגוֹן:.....וַיִּשְׁכְּמוּ בִבְקָרָה מִמְּחֶרֶת וְהִנֵּה דָגוֹן נָפַל לְפָנָיו אֶרְצָה לְפָנֵי אֶרְוֹן וְהוּא־הוּא וְרָאשׁ דָּגוֹן וְנִשְׁתִּי כַּפּוֹת יָדָיו כְּרִתוֹת אֶל־הַמַּפְתָּן רַק דָּגוֹן נִשְׁאָר עָלָיו:.....וַתִּכְבֹּד יְד־יְהוָה אֶל־הָאֲשֻׁדָּדִים וַיִּשְׁמְם וַיֵּרָ אֹתָם (בעפלים) [בטחלים] אֶת־אֲשֻׁדָּד וְאֶת־גְּבוּלָהּ (שמואל א:הב:ו)
Rapist "raped"	בֵּין רִגְלֵיהָ כָּרַע נָפַל שָׁכָב (שופטים ה:כז)
Napping gods	וַיְהִי בַצְּהָרִים וַיִּהְיֶה בָהֶם אֲלֵיהֶו וַיֹּאמֶר קִרְאוּ בְּקוֹל־גְּדוֹל כִּי־אֱלֹהִים הוּא כִּי שָׁיִם וְכִי־שָׁיַג לוֹ וְכִי־דָרָךְ לוֹ אוֹלֵי יָשָׁן הוּא וַיִּקַּץ: (מלכים א:יח:כז)

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ד

(5)

Sailors Vs Prophet	וַיֵּקָם יוֹנָה לְבָרֵךְ תַּרְשִׁישָׁה מִלִּפְנֵי יְהוָה ..... וַיִּירָאוּ הַמִּלְחִים וַיִּזְעְקוּ אִישׁ אֶל־אֱלֹהָיו וַיִּטְלוּ אֶת־הַכֵּלִים אֲשֶׁר בָּאֲנִיָּה אֱלֹהִים לְהַקֵּל מֵעֲלֵיהֶם וַיֹּזֶנָה יִרְדְּ אֶל־יִרְכַּתִּי הַסְפִּינָה וַיִּשְׁכַּב וַיִּרְדָּם..... וַיִּקְרָאוּ אֶל־יְהוָה וַיֹּאמְרוּ אָנָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נִבְדָּה בְּנֶפֶשׁ הָאִישׁ הַזֶּה וְאֵל־תֵּתֵן עָלֵינוּ דָּם נָקִיָּא כִּי־אַתָּה יְהוָה כְּאֲשֶׁר חִפְצָתָ עָשִׂיתָ עוֹד אֲרַבְעִים יוֹם וַיִּנֶּה נֶהֱפַכְתָּ:
World's worst poetry	
Amenable bad guys	וַיֹּאמְרוּ אֲנֹשֵׁי בִּינוֹה בְּאֵלֶּה־יָם וַיִּקְרָאוּ־צוֹם וַיִּלְבְּשׁוּ שָׁלִים מְגֹדֹלִם וְעַד־קִטְנִים: וַיַּגַּע הַדָּבָר אֶל־מֶלֶךְ בִּינוֹה וַיֵּקָם מִכִּסְאוֹ וַיַּעֲבֵר אֶדְרֵתוֹ מֵעַלְיוֹ וַיִּכַּסּ שֵׁק וַיִּשָּׁב עַל־הָאֶפֶר: וַיִּזְעַק וַיֹּאמֶר בִּינוֹה מִטַּעַם הַמֶּלֶךְ וַגְדְּלִיו לֹאמַר הָאֲדָם וְהַבְּהֵמָה הַבָּקָר וְהַצֹּאן אֵל־יִטְעֲמוּ מֵאוֹמָה אֶל־יִרְעוּ וַיָּמִים אֶל־יִשְׁתּוּ: וַיִּתְכַּסּוּ שָׁלִים הָאֲדָם וְהַבְּהֵמָה וַיִּקְרָאוּ אֶל־אֱלֹהֵ־יָם בְּחִזְקָה וַיִּשָּׁבוּ אִישׁ מִדְּרָכּוֹ הַרְעָה וּמִן־ הַחֲמַס אֲשֶׁר בְּכַפִּיהֶם:

(6) Humor was another of the soul's weapons in the fight for self-preservation. It is well known that humor, more than anything else in the human make-up, can afford an aloofness and an ability to rise above any situation, even if only for a few seconds.

Victor Frankl: Man's Search for Meaning

(7) Look, without humor we would all have committed suicide. We made fun of everything. What I'm actually saying is that that helped us remain human, even under hard conditions...At the Ghetto we were looking under ground for things to laugh at, even when there weren't any....When I was interviewed for Spielberg and they asked me, what I thought was the reason I survived, they probably expected me to answer good fortune or other things I said that I thought it was laughter and humor, not to take things the way we were living but to dress them up as something different. That was what helped me. I wasn't thinking about miracles and wasn't thinking anything, I only thought how not to take things seriously, as if I thought that this was the proportion that I was giving, and I guess it (this attitude) helped me. Because it was absurd all that time, it was unconceivable, that they could do those things to people....Humor was one of the integral ingredients of mental perseverance. This mental perseverance was the condition for a will to live, to put it in a nutshell....However little it was, however sporadic, however spontaneous, it was very important, very important....It was a cemetery all right and exactly for that reason, the mere fact that we wanted somehow to preserve our personality, they wanted to make robots out of us.

Chaya Ostrower: Humor as a Defense Mechanism in the Holocaust

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ד

(8) Laughter was useful in response to the Holocaust's tragedy because it provided an alternative way of internalizing abnormality, it was a defense mechanism and established a type of revolt, and for many of the prisoners, it provided a link for sustaining their faith tradition.

Whitney Carpenter, Laughter in a Time of Tragedy: Examining Humor during the Holocaust

(9) If I had to draw a picture of the person of comedy it is so I should like to draw it; the tears of laughter running down the face, one hand still lying on the tragic page which so nearly contained the answer, the lips about to frame the great revelation, only to find it has gone as disconcertingly as a chair twitched away when we went to sit down. Comedy is an escape, not from the truth, but from despair; a narrow escape into faith"

C Frye "Comedy" in Comedy: Meaning and Form

(10)

Avraham's (first ever) laughter	וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־אַבְרָהָם שְׂרִי אֲשֶׁתְּךָ לֹא־תִקְרָא אֶת־שְׁמָהּ שְׂרִי כִּי שְׂרָה שְׁמָהּ: וּבְרַכְתִּי אֹתָהּ וְגַם נָתַתִּי מִמֶּנָּה לָךְ בֶּן וּבְרַכְתִּיהָ וְהָיְתָה לְגוֹיִם מַלְכֵי עַמִּים מִמֶּנָּה יְהִי: וַיִּפֹּל אַבְרָהָם עַל־פָּנָיו וַיִּצְחָק וַיֹּאמֶר בְּלִבִּי הָלַבְן מֵאָה־שָׁנָה וְיֹלֵד וְאִם־שְׂרָה הִבְתִּיתְשָׁעִים שָׁנָה תֵּלֵד: וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל־הָאֱלֹהִים לֹא יִשְׁמָעָל יְחִיָּהּ לִפְנֵיךָ: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֲבֹל שְׂרָה אֲשֶׁתְּךָ יֵלֶד לָךְ בֶּן וְקִרְאתָ אֶת־שְׁמוֹ יִצְחָק וְהִקְמַלְתִּי אֶת־בְּרִיתִי אִתּוֹ לְבְרִית עוֹלָם לִזְרַעוֹ אַחֲרָיו: (בראשית יז: טו-כט)
Sarah's laughter	וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אֵיךְ שְׂרָה אֲשֶׁתְּךָ וַיֹּאמֶר הִנֵּה בְּאֶהְלִי: וַיֹּאמֶר נָשׁוּב נָשׁוּב אֵלָיךְ כָּעֵת חַיָּה וְהִנֵּה־בִּן לְשָׂרָה אֲשֶׁתְּךָ וְשָׂרָה שֹׁמַעַת פֶּתַח הָאֶהָל וְהוּא אַחֲרָיו: וְאַבְרָהָם וְשָׂרָה זָקְנִים בָּאִים בַּיָּמִים הַדִּלְלָהוּת לְשָׂרָה אַרְחַ כְּנָשִׁים: וַתִּצְחַק שְׂרָה בְּקִרְבָּהּ לֵאמֹר אַחֲרִי בִלְתִּי הָיְתָה־לִּי עַדְזָה וְאֵדְנִי זָקוֹן: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַבְרָהָם לָמָּה זֶה צִחְקָהּ שְׂרָה לֵאמֹר הָאֵף אֲמַנָּם אֵלֶּךְ וְאִנִּי זָקְנָתִי: הִיפְלֹא מִיְהוָה דָּבָר לְמוֹעֵד אָשׁוּב אֵלָיךְ כָּעֵת חַיָּה וּלְשָׂרָה בִּן: וַתִּכְחַשׁ שְׂרָה לֵאמֹר לֹא צִחְקָתִי כִּי יִרְאָה וַיֹּאמֶר לֹא כִּי צִחְקָתִי: (יח:יב-טו)
Lot's sons-in-law	וַיֵּצֵא לוֹט וַיְדַבֵּר אֶל־חֲתָנָיו לֵקְחִי בְנֹתָיו וַיֹּאמְרוּ קוֹמוּ צֵאוּ מִן־הַמָּקוֹם הַזֶּה כִּי־מִשְׁחִית יְהוָה אֶת־הָעִיר וַיְהִי כַּמִּצְחָק בְּעֵינֵי חֲתָנָיו: (יט:יד)
Reaction to Yitzchak's birth	וַיִּקְרָא אַבְרָהָם אֶת־שְׁמֵ־בְנוֹ הַנּוֹלָד־לוֹ אֲשֶׁר־יֵלְדָהּ לוֹ שְׂרָה וַיִּצְחָק: וַתֹּאמֶר שְׂרָה צִחֶק עָשָׂה לִּי אֱלֹהִים כְּל־הִשְׁמַע וַיִּצְחַק־לִּי: וַתֹּאמֶר מִי מִלֵּל לְאַבְרָהָם הִינִיקָה בָנִים שְׂרָה כִּי־יֵלְדָתִי בִּן לְזָקְנָיו: (כא:ג-ז)
Yishmael's laughter	וַתֵּרָא שְׂרָה אֶת־בֶּן־הַגֵּר הַמִּצְרִי אֲשֶׁר־יֵלְדָהּ לְאַבְרָהָם מִצְחָק: וַתֹּאמֶר לְאַבְרָהָם גֵּרָשׁ הָאִמָּה הַזֹּאת וְאֶת־בְּנָהּ כִּי לֹא יִרְשָׁל בֶּן־הָאִמָּה הַזֹּאת עַם־בְּנֵי עַם־יִצְחָק: (כא:ט-י)

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ד

(11) Not only do tragedy and comedy both represent human life, but they both tend to focus on its problematic side. Something can be problematic conceptually, or practically, or both. We can have trouble, that is, either fitting something into our general picture of the world or knowing how to act in some situation. Tragedy and comedy deal with both kinds of problems. Put more generally, they deal with the disparity between the way things are, and the way we think they should be. To use the language of humor theory, they deal with incongruities.

John Morreal: Comic and tragic visions of life

(12) רבי ברוקא חוֹזָא הוּה שְׂכִיחַ בְּשׁוּקָא דְּבִי לָפֻט. הוּה שְׂכִיחַ הוּה אֲלִיהוּ גְבִיָּה, אָמַר לִיה: אִיכָא בְּהַאי שׁוּקָא בְּרַ עֲלָמָא דְּאֵתִי? אָמַר לִיה: לֹא. אֲדַהֲבִי וְהִכִּי חָזָא לְהֵוּא גְבִרָא דְּהוּה סִיִּים מְסַאֲנִי אוּבְמִי וְלֹא רַמִּי חוּטָא דְּתַכְלֵתָא בְּגְלִימִיה. אָמַר לִיה: הַאי בְּרַ עֲלָמָא דְּאֵתִי הוּא. רַהֲט בְּתַרְיָה, אָמַר לִיה: מַאי עוּבְדָּךְ? אָמַר לִיה: זִיל הָאִידָנָא, וְתָא לְמַחַר. לְמַחַר אָמַר לִיה: מַאי עוּבְדָּךְ? אָמַר לִיה: זְנִדּוּקָנָא אָנָא, וְאַסְרָנָא גְבִרִי לְחִיד וְנָשִׁי לְחִיד, וְרַמִּינָא פּוּרִיָּא בֵּין הֵנִי לְהֵנִי כִּי הִיכִי דְּלֹא לִיתוּ לִידִי אִיסוּרָא (תענית בב:א:ז)

Rav Broka was in the city market and Eliyahu Hanavi was there with him. Rav Broka asked: "Is there someone in this market who deserves Olam Haba (the Afterlife)?" Eliyahu answered: "No". After a while, two brothers came into the market. Eliyahu said: "These are people that will go to Olam Haba." So Rav Broka ran up to the people and asked them: "What do you do?" They answered: "We are happy people and we make sad people feel happy. Another version has it: "When we see two people quarreling, we make an effort [through humor - Rashi] to make peace between them."

(13) נְשִׁיר הַמַּעֲלוֹת בְּשׁוּבַי יְהוָה אֶת־שִׁיבַת צִיּוֹן הָיִינוּ כְּחֻלְמִים:
אֲזַי מְלֹא שְׁחֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה אֲזַי יִאֲמְרוּ בְּגוֹיִם הַגְדִּיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת עִם־אֱלֹהִים:
הַגְדִּיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ הָיִינוּ שְׂמִיחִים:
שׁוּבָה יְהוָה אֶת־[שְׁבִיתָנוּ] (שבותנו) כַּאֲפִיקִים בְּנִגְב:
הַזְרַעִים בְּדַמְעָה בְּרִנָּה יִקְצְרוּ:
הָלוֹךְ יִלֵּךְ | וּבִכְהֹ נֶשֶׁא מְשֹׁךְ הַזָּרַע בְּאִיבָא בְּרִנָּה נֶשֶׁא אֲלֻמְתָּיו: (תהלים קכ"ו)